

Georgiana ARGĂSEALĂ

**LITERATURĂ ROMÂNĂ
ȘI
LITERATURĂ PENTRU COPII**

Volumul I



**Editura
Universității
Transilvania
din Brașov**

2024

EDITURA UNIVERSITĂȚII TRANSILVANIA DIN BRAȘOV

Adresa: Str. Iuliu Maniu nr. 41A
500091 Brașov
Tel.: 0268 476 050
Fax: 0268 476 051
E-mail: editura@unitbv.ro

**Editură acreditată de CNCS, categoria B
pentru domeniul Filologie (2020)**

Copyright © Autorul, 2024

Lucrarea a fost avizată de Consiliul Departamentului de Lingvistică teoretică și aplicată din cadrul Facultății de Litere, Universitatea Transilvania din Brașov.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

ARGĂSEALĂ, GEORGIANA

Literatură română și literatură pentru copii / Georgiana Argăseală - Brașov : Editura Universității Transilvania din Brașov, 2024

2 vol.

Conține bibliografie

ISBN 978-606-19-1731-0

Vol. 1 - 2024

ISBN 978-606-19-1732-7

82.09

Studentilor mei

CUPRINS

ARGUMENT	7
CAPITOLUL I. GENUL EPIC	9
1.1. Aspecte ale teoriei genurilor literare	9
1.2. Delimitări conceptuale. Genul epic	12
1.3. Basmul cult	15
1.3.1. Delimitări conceptuale	16
1.3.2. Trăsături ale basmului cult. Exemplificare	16
1.4. Nuvela	20
1.4.1. Delimitări conceptuale	21
1.4.2. Trăsături ale nuvelei realist-psihologice. Exemplificare	22
1.5. Povestirea	25
1.5.1. Delimitări conceptuale	25
1.5.2. Trăsături ale povestirii. Exemplificare	26
1.6. Schița	31
1.6.1. Delimitări conceptuale	31
1.6.2. Trăsături ale schiței. Exemplificare	32
1.7. Romanul	33
1.7.1. Delimitări conceptuale. Perspectivă didactică	37
1.7.2. Trăsături ale romanului. Exemplificări	38
1.7.2.1. Romanul realist	40
1.7.2.1.1. Romanul obiectiv-realist. <i>Ion</i> – Liviu Rebreanu	42
1.7.2.1.2. Realismul balzacian. <i>Enigma Otiliei</i> – G. Călinescu	47
1.7.2.2. Romanul modern de analiză	54
1.7.2.2.1. <i>Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război</i> – Camil Petrescu	55

CAPITOLUL II. GENUL LIRIC	61
2.1. Câteva considerații	61
2.2. Delimitări conceptuale. Genul liric	61
2.3. Romantismul eminescian. <i>Luceafărul</i>	68
2.4. Simbolismul bacovian. <i>Plumb</i>	72
2.5. Modernismul argezian și estetica urâtului. <i>Testament</i>	75
2.6. Expresionismul blagian – <i>Eu nu strivesc corola de minuni a lumii</i>	77
2.7. Neomodernismul stănescian. <i>Leoaică tânără, iubirea</i>	81
CAPITOLUL III. GENUL DRAMATIC	85
3.1. Câteva considerații	85
3.2. Delimitări conceptuale. Genul dramatic	85
3.3. Comedia	88
3.3.1. Delimitări conceptuale	88
3.3.2. Trăsături ale comediei. Exemplificare	89
3.4. Teatrul postbelic. Drama	93
3.4.1. Delimitări conceptuale	93
3.4.2. Trăsături ale dramei postbelice. Exemplificare	93
BIBLIOGRAFIE	97

ARGUMENT

Literatură română și literatură pentru copii este o lucrare ce are un public-țintă clar definit. Ea se adresează studenților și absolvenților de la programul de studiu Pedagogia învățământului primar și preșcolar, mai precis viitoarelor și actualelor cadre didactice din cele două cicluri de învățământ menționate. Prin urmare, alegerea conținuturilor a fost dictată de programele în vigoare pentru examenele naționale de ocupare a unui post didactic, respectiv, de definitivare în învățământ.

Lucrarea este împărțită în două volume și vizează dobândirea noțiunilor canonice de istorie, critică și teorie literară în vederea dezvoltării competenței de analiză a unui text literar. Delimitarea a avut la bază aceleași programe, deoarece evaluarea include un subiect ce presupune „redactarea unui eseu structurat/eseu liber/eseu argumentativ în care să se aplice conceptele operaționale enumerate în programă pe un text literar ce aparține scriitorilor studiați, cu încadrare în curent literar/cultural” (2020). Partea de literatură pentru copii este atinsă printr-un alt subiect de metodica predării limbii și literaturii române.

Volumul I este împărțit și denumit în funcție de structura tripartită a genurilor literare pentru a facilita înțelegerea: genul epic, liric și dramatic. Fiecare capitol propune delimitări conceptuale privind genul și speciile literare, explicarea conceptelor operaționale aferente cu exemplificare pe conținuturile din programa de titularizare. Țin să menționez că aceste opere literare și conceptele operaționale se regăsesc și în programa pentru disciplina Limba și literatura română pentru Evaluarea Națională și în cea de Bacalaureat, motiv pentru care sunt cuprinse atât în manuale, cât și în cărțile cu specific pentru pregătirea elevilor. De aceea, am considerat că este necesar să aduc în vederea studenților și absolvenților critica și istoria literară, provocându-i să descopere singuri și alte informații pentru a ieși din sfera

comentariilor lungi și obositoare cu care erau obișnuiți. Acesta este motivul pentru care lucrarea de față aduce precizări acolo unde e cazul și trece doar în revistă altele, fără a uita însă că cititorul acestei cărți aparține domeniului științelor educației și nu celui filologic. De asemenea, cartea nu reprezintă o abordare exhaustivă și nu aduce în discuție toate conținuturile din programe, deoarece scopul este acela de a oferi un model de analiză pe care studenții și absolvenții să-l utilizeze în exersarea interpretării literare, și nu o preluare ca atare a acestuia.

Pentru cel de-al doilea volum am în vedere strict literatura pentru copii cu genurile și speciile specifice din literatura populară și cultă, o analiză în care elementele necesare interpretării literare a unui text să poată fi folosite fără abordarea terminologiei specifice (metalimbajul se introduce abia în clasa a III-a) în activitatea de la grupă sau clasă. Bineînțeles, selectarea operelor va fi făcută în conformitate cu Programa școlară pentru disciplina Comunicare în limba română, clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a, Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura română, clasele a III-a și a IV-a, respectiv Curriculum pentru educație timpurie (3-6/7 ani), domeniul limbă și comunicare.

Autoarea

CAPITOLUL I

GENUL EPIC

1.1. ASPECTE ALE TEORIEI GENURILOR LITERARE

Parcursul istoric al definirii genurilor literare s-a dovedit a fi unul îndelungat și anevoios în diferite momente. Teoria literară subliniază acest aspect și arată că perioada de debut a analizei textului literar și a construirii conceptelor ce stau în jurul acestuia se caracterizează prin raportarea la referent, la legătura stabilită între semnul verbal și lumea la care se raportează și la „limbajul literar în care, datorită funcției reflexive, semne verbale obișnuite se transformă în simboluri (își schimbă referentul obiectiv, trimitând la unul subiectiv)” (Bohmer, 1994: 9). Prin urmare, criteriile esențiale ce au stat la baza ierarhizării genului literar au fost modalitatea în care individul creator s-a raportat la lume sub toate aspectele ei și realitatea transfigurată artistic.

Acest parcurs istoric al teoriei genurilor literare este surprins de Crăciun (2003) și Ilie (2021). Astfel, conform teoreticienilor încercarea de structurare a textului literar pornește din Antichitate și continuă până în prezent. Platon (*Republica*) este cel care impune o primă clasificare ce are drept criteriu conceptul de mimesis și rolul său, Aristotel (*Poetica*) urmărește criteriul modului și al măsurii după care se subordonează mimesisul, iar Diomedea propune o distincție tripartită a genurilor ce are la bază concepția platoniciană.

Intrată într-un con de umbră, teoria genurilor este relansată în perioada renașterii când este propusă o clasificare pe baza conținutului social și a tipologiei personajelor. Sunt reluate conceptele antichității și, totodată, este perioada în care se poate discuta de o abordare sistematică a conceptului de

gen (Crăciun, 2003: 112) în care se promovează ideea *purității genurilor*. În aceeași perioadă se remarcă contribuția abatelui Batteux care definitivează genul liric și „are meritul de a vedea în mod autonom expresia lirică, pe care o consideră exprimarea «de sine», vorbirea în nume propriu, delimitând genul subiectiv al cărei material este sentimentul, nu acțiunea” (Ilie, 2021: 198).

Perioada romantică trece de perspectiva sociologică și merge către una psihologică prin Friedrich Schlegel, Hölderlin sau Goethe. Apare și o perspectivă filosofică la Hegel, A.W. Schlegel, Schelling, dar și cea structural-morfologică apărută în perioada romantică și continuată de teoreticienii secolelor moderne: Humboldt, Schelling, Hegel, Coleridge, Jean Paul, Gérard Genette (Ilie, 2021: 199). Prin urmare, secolul al XIX-lea schimbă ideea de gen prin promovarea amestecului formelor, rezultând în acest fel un gen hibrid. Este diferențierea dintre teoria normativă (clasică) și teoria descriptivă (modernă).

Secolul al XX-lea este marcat de viziunile formalistilor ruși asupra teoriei genurilor literare: V. Șhlovski, Iu. Tînianov, B. Tomașevski. De asemenea, cu privire la teoria genurilor literare sunt de reținut numele lui W. Kayser ce constată o legătură între liric, epic și dramatic și formele funcționale ale limbii obișnuite (monolog, povestire, dialog), viziunea asemănătoare cu Tz. Todorov, care le consideră discursuri literare corespunzătoare vorbirii. Alături de aceștia, sunt de reținut ideile teoreticienilor americani R. Wellek și A. Warren care preiau perspectiva lui N.H. Pearson și H. Levin și conform căroră „genul literar este o instituție, așa cum Biserica, Statul, Universitatea sunt instituții. El există, nu așa cum există un animal, o clădire, o capelă, o bibliotecă sau un palat, ci așa cum există o instituție. Noi putem munci, ne putem exprima prin intermediul instituțiilor existente, putem crea noi instituții sau putem trăi, în măsura posibilităților, în afara vieții politico-administrative sau religioase; putem, de asemenea, contopi diferite instituții, dându-le o nouă formă” (Wellek&Warren, 1967: 299). Astfel,